

Оцінно-результативний компонент. Необхідним компонентом структури готовності до виховної діяльності є вміння оцінити її результати. Це питання тісно пов'язане з особистістю майбутнього вихователя, його мотивами та системою цінностей, а загалом визначається професійними якостями вихователя.

Із цим компонентом тісно взаємопов'язана самоаналітична активність майбутнього педагога як наявність умінь та навичок самооцінки, самопізнання з метою самовиховання активності, схильність до позитивної самоактуалізації та самоудосконалення. Характерні якості особистості вчителя-вихователя для її реалізації — адекватна самооцінка, самоконтроль, сила волі.

Емоційно-ціннісній складовій змісту професійної підготовки педагога відповідає емоційно-ціннісна активність, яка охоплює емоційність як позитивний чинник — реакцію на успіх чи невдачу та емотивність — ціннісний показник усвідомленості суб'єктом необхідності самоосвіти, позитивно активне ставлення до самоосвіти, самовдосконалення. Якісними характеристиками особистості майбутнього педагога тут є такі: багатство та яскравість емоційних проявів, відкритість, готовність до співпраці [10, с. 73].

Усі структурні компоненти як готовності до виховної діяльності, так і суб'єктної активності між собою пов'язані й, доповнюючи один одного, забезпечують позитивний результат професійної діяльності педагога загалом. Цілісне вирішення окресленої проблеми вимагає системного визначення критеріїв та рівнів готовності майбутнього педагога до виховної діяльності з відповідними показниками суб'єктної активності, що належить до подальших напрямів дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анцыферова Л. И. Психологическое учение о человеке: теория Б. Г. Ананьева, зарубежные концепции, актуальные проблемы / Л. И. Анцыферова // Психологический журнал. — 1998. — Т. 19, № 1. — С. 3–15.
2. Бойко А. Виховуючі суб'єкт-суб'єктні відносини вчителів і учнів як основа модернізації освітньої галузі в Україні / А. Бойко // Рідна школа. — 2004. — № 4. — С. 4–8.
3. Воспитательная деятельность педагога / под общ. ред. В. А. Сластенина и И. А. Колесниковой. — М.: Академия, 2005. — 336 с.
4. Гузій Н. В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: монографія / Н. В. Гузій. — К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. — 243 с.
5. Казанжі І. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до позаурочної виховної роботи: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / І. В. Казанжі. — Миколаїв, 2002. — 236 с.
6. Киричук О. Соціально-комунікативна активність особистості в контексті суб'єктно-вчинкової парадигми / О. Киричук // Рідна школа. — 2007. — № 5. — С. 12–15.
7. Конопкин О. А. Психологическая саморегуляция произвольной активности человека / О. А. Конопкин // Вопросы психологии. — 1995. — № 1. — С. 5–12.
8. Осницкий А. К. Психология самостоятельности. Методы исследования и диагностики / А. К. Осницкий. — М., 1996. — 255 с.
9. Петровский А. В. Личность. Деятельность. Коллектив / А. В. Петровский. — М., 1982. — 288 с.
10. Профессионально-культурное становление студента в образовательном процессе / отв. ред. В. В. Игнатова, О. А. Шушерина. — Томск: изд-во Томск. госуд. ун-та, 2005. — 264 с.
11. Семиченко В. А. Психологічна структура педагогічної діяльності / В. А. Семиченко, В. С. Заслуженюк: у 2 ч. — К.: Видав.-поліграф. центр «Київський університет», 2000. — Ч. 2. — 230 с.
12. Стратегия воспитания в образовательной системе России: подходы и проблемы / под ред. И. А. Зимней. — М.: «Издательский сервис», 2004. — 480 с.
13. Чобітько М. Г. Самовдосконалення студентів-майбутніх учителів — у процесі особистісно орієнтованої професійної підготовки / М. Г. Чобітько // Педагогіка і психологія. — 2004. — № 1. — С. 57–69.

УДК 378.937+378.126+370.179.2

Юлія ПАСТИР

СПРЯМУВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА: ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЯ

У статті уточнюється педагогічна сутність понять «інновація», «інноваційна діяльність» та «соціалізація молодших школярів»; висвітлюються питання вдосконалення професійної

підготовки майбутнього вчителя до спрямування процесу соціалізації учнів початкових класів та конкретизуються деякі інноваційні підходи в зазначеному аспекті діяльності.

В статтє уточняється педагогическая суцність понятій «інновація», «інноваційна діяльність» и «соціалізація молодших школярів»; освещается вопрос усвершенствовання професіональної підготовки будучого учителя относительно направленности процесса соціалізації учащихся начальных классов и конкретизируются некоторые інноваційні підходи в указанном аспекте діяльності.

The article refined the pedagogical nature of concepts «innovation», «innovative activities» and «socialization of younger schoolchildren», considers the question of improving the professional preparation of future teacher to the direction of the socialization process of younger schoolchildren and detailed some innovative approaches in raised aspects of the work.

Сучасні тенденції в реформуванні освіти актуалізують інтерес до змісту та розробки інноваційних технологій. Однією із важливих сфер спрямування інновацій є соціалізація учнівської молоді. Тому сьогодні загострюється потреба у спеціалістах, здатних до реалізації інновацій у професійній діяльності та спроможних до спрямування соціалізації дитини, починаючи із перших років її шкільного буття.

Саме таким фахівцем є вчитель початкових класів, який одночасно реалізує сукупність функцій — освітню, виховну, розвивальну, посередницьку тощо. Чи не найважливішою з-поміж них виступає соціалізуюча, оскільки лише педагог школи першого ступеня є багатопредметником, а з огляду на психолого-педагогічну характеристику дитини молодшого шкільного віку виступає для неї найавторитетнішою особою. Все це природним чином впливає на своєрідність виконання вчителем початкових класів саме соціалізуючої особистісно-професійної функції.

Зауважимо, що проблема педагогічної інноватики досить детально висвітлена в науковій літературі (І. Богданова, М. Бурґін, В. Журавльов, В. Пінчук, Н. Юсуфбекова та ін.). Взагалі інновацію розглядають як комплексний процес створення, розповсюдження та використання нових засобів задоволення суспільних потреб, пов'язаних з вимогами того соціального середовища, в якому нововведення здійснюються. Під педагогічною інновацією здебільшого розуміють особливу організацію діяльності й мислення, які спрямовані на запровадження нововведень в освітньому просторі, або як процес засвоєння, впровадження та розповсюдження нового в освіті. Педагогічна інноватика ж визначається як галузь досліджень, спрямованих на освоєння інноваційних процесів в освіті, а інноваційний процес в освіті — як сукупність послідовних, цілеспрямованих дій на її оновлення [2, с. 18].

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів стосовно соціалізації дитини становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає у внесенні нововведень у традиційну освітню систему та у спрямуванні процесу соціалізації школярів. Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовило появу нових і вдосконалення використовуваних раніше педагогічних технологій в аспекті соціалізації учнів.

Таким чином, сьогодні від результативності запровадження педагогічних технологій, які ґрунтуються на оновлених методологічних засадах, сучасних психолого-педагогічних парадигмах, значною мірою залежить успішність соціалізації школярів.

Мета статті полягає у конкретизації деяких інноваційних підходів до спрямування вчителем процесу соціалізації учнів початкової школи.

Різні напрями суто педагогічного аспекту проблеми соціалізації учнівської молоді висвітлені у працях І. Беґа, Н. Бібік, Ю. Богінської, Л. Варяниці, В. Іванова, І. Звереві, А. Капської, О. Карпенко, Л. Коваль, С. Курінної, Т. Кравченко, Н. Лавриченко, Л. Міщик, А. Мудрика, Н. Огренича, Р. Пріми, О. Савченко, О. Якуби та ін. У наявних дослідженнях соціалізація здебільшого витлумачується як процес засвоєння людиною певної системи соціальних норм, знань, цінностей, моделей поведінки, що дозволяють їй функціонувати як повноправному члену суспільства. Соціалізація здійснюється як під впливом соціально контрольованих, цілеспрямованих впливів, так і стихійних, спонтанних, а її результатом є розвиток особистості, гармонізація взаємовідносин між людиною та суспільством. Необхідно

підкреслити, що соціалізація не тільки забезпечує засвоєння соціального досвіду та передачу його від покоління до покоління, а й удосконалює, розвиває існуючі та створює нові соціальні норми, цінності, орієнтири, тобто сприяє як становленню й розвитку особистості, так і генезису суспільства в цілому.

Г. Андреева розглядає соціалізацію як двосторонній процес, що передбачає, з одного боку, засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків; з іншого — активне відтворення індивідом системи соціальних зв'язків шляхом його активної діяльності, включення в соціальне середовище. Поряд із цим А. Мудрик, наголошуючи на тривалості зазначеного процесу, вносить суттєві доповнення в поняття соціалізації, визначаючи її як розвиток і самореалізацію людини впродовж усього життя у процесі засвоєння й відтворення культури суспільства.

Зауважимо, що аналіз проведених соціально-педагогічних досліджень свідчить про зростаючий інтерес учених до проблеми соціалізації саме молодших школярів. Як зазначає І. Бех, основною особливістю розвитку особистості в молодшому шкільному віці є зміна її соціальної позиції: дитина приступає до систематичного учіння, стає членом шкільного і класного колективів. Змінюються стосунки з дорослими, головним авторитетом серед них стає вчитель. Діти молодшого шкільного віку орієнтуються на норми поведінки та цінності вчителя більше, ніж на думки батьків, однолітків. Отже, вимагаючи необхідної поведінки від дитини, самим педагогам належить постійно суворо й прискіпливо стежити за своєю поведінкою, бути високоморальним зразком для школярів.

Початкова школа здебільшого є першим соціальним інститутом дітей, адже не всі вони відвідують дошкільні навчальні заклади. Це так звані «домашні діти», які з різних причин не відвідують дитячі садки. Вони або отримують приватну індивідуальну підготовку з педагогом, або навчаються в «занятійних групах», або просто виховуються в пересічній сім'ї і не отримують жодної системної освіти.

Отже, успішність адаптації першокласників до школи безпосередньо залежить від того, з яким рівнем соціалізованості вони розпочинають набувати статусу школяра, тобто наскільки успішно відбувався процес соціалізації в межах дошкільного етапу. Саме в цей період переходу від дошкільного закладу до школи діти особливо потребують педагогічного супроводу. На нашу думку, цей перехід не відбуватиметься повноцінно без спеціально створених умов, які дозволять педагогічно доцільно формувати соціальні уявлення дитини, зміцнювати її соціальну позицію в дитячому товаристві та, головне, набувати соціального досвіду її взаємодії у різних підсистемах — «учень-учень», «учень-вчитель», «учень-дорослі», «учень-суспільство». Отже, принципово важливо, щоб процес соціалізації молодших школярів був педагогічно спрямованим.

Зрозуміло, що вчитель поряд із батьками є однією із ключових фігур, які відповідають за успішну соціалізацію дитини. Виконуючи свої фахові завдання та покликання, педагог виступає водночас у двох іпостасях. З одного боку, у певному сенсі він є функціонером, тобто виконує «технологічні» завдання — забезпечує засвоєння учнями відповідної системи наукових знань, набуття вмінь і навичок, які, проте, мають подвійну природу: одні з них — це знання про зовнішній світ і вміння та навички, пов'язані з ним; другі — знання про особистість, людей і суспільство як органічний простір її життя та відповідні вміння і навички. І якщо перші можна передати «механічно», звертаючись до учня переважно як до об'єкта навчання, то другі набувають реальних особистісних смислів тільки тоді, коли сам учень «виділить» їх із реальної життєвої практики свого спілкування і взаємодії з учителем як індивідуальністю, значущою особистістю. Звідси друга (і найважливіша) іпостась учителя — вихователь і наставник [3, с. 101–102].

Вивчення й узагальнення творчого досвіду педагогічного спрямування процесу соціалізації дітей, який накопичений кращими вчителями початкових класів шкіл Одещини, переконливо доводить, що підхід до проблеми соціалізації в молодшому шкільному віці має бути комплексним. Недостатньо забезпечити лише адаптацію першокласника до шкільного життя та освоєння базових соціальних норм. Уже в молодшому шкільному віці важливо

починати формувати саме соціальний досвід, який, на нашу думку, є ключовою складовою успішності процесу соціалізації особистості.

Завдання кожного педагога, батьків і всієї системи освіти — скорегувати, пом'якшити негативний вплив соціально-економічних факторів на дитину; сприяти позитивному для неї вирішенню економічних, законодавчих, організаційних вимог суспільства, які об'єктивно впливають на зміну можливостей і характеру розвитку, на життя майбутнього повноправного члена суспільства; планомірно створювати правові, організаційні, за можливості матеріальні, духовні умови розвитку людини; сприяти і спрямовувати особистість на позитивне самозмінення відповідно до її індивідуальних ресурсів. Йдеться про те, щоб процес соціалізації дитини, який включає в себе стихійні, відносно-спрямовані, відносно-соціально-контрольовані впливи, став педагогічно спрямованим. Тому постає питання підвищення професійно-педагогічної підготовки вчителя початкової школи до цього виду діяльності.

Сучасна професійно-педагогічна підготовка студентів ґрунтується на штучному поєднанні та взаємопроникненні традиційної (авторитарної) і гуманістичної педагогіки. Традиційна система навчання здебільшого зорієнтована на навчальний предмет, а не на особистість студента; на репродуктивний характер діяльності, вербальні методи навчання, авторитарний стиль спілкування, жорстку регламентацію навчального процесу. Панування передусім лекційно-семінарської форми організації навчання як основної (частіше єдиної) наочно демонструє свою неспроможність виконати завдання, які постають перед сучасним педагогом, а, отже, і перед його професійно-педагогічною підготовкою в університеті.

Цікавою нам видається модель підготовки студента, запропонована російським ученим В. Сластьоніним, що побудована на основі формування цілісної особистості вчителя. Передбачено, що сучасний педагог повинен володіти комп'ютером, основами економічних знань, уміннями організаційної та виховної роботи, високою культурою, іноземною мовою, бути ініціативною і відповідальною людиною, мати потребу у постійному збагаченні й оновленні знань, бути здатним до інновацій.

Одним із шляхів змін у професійно-педагогічній підготовці є трансформація традиційного навчального процесу в особистісно орієнтований, у якому студент визначається рівноправним суб'єктом навчальної взаємодії. Навчання в педагогічному університеті повинно орієнтуватися не тільки на навчальний предмет, що вивчається, але й на особистість студента, його індивідуальні особливості, потреби та інтереси. Рольове спілкування змінюється особистісним, з притаманними йому підтримкою, емпатійністю, утвердженням людської гідності та довіри [4, с. 37–38].

Особливостями сучасної професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя є орієнтація на розвиток особистості студента як неповторної індивідуальності; створення оптимальних умов для його становлення; розвиток механізмів адаптації, саморегуляції, самозахисту та самовиховання; підтримка на шляху професійного самовизначення і самореалізації; формування готовності до реалізації особистісно орієнтованого навчання в майбутній педагогічній діяльності.

Тому одним із важливих сучасних напрямків професійно-педагогічної підготовки є оновлення на гуманістичних засадах її мети, змісту, форм, методів та прийомів навчання і виховання студентів.

Аналіз найбільш виважених наукових підходів до особистості (індивідуального, соціологічного, вікового, діяльнісного, системного) вказує на те, що особистісний підхід виконує об'єднуючу (інтегруючу) роль щодо інших, визначаючи через їх взаємозв'язок базові аспекти цілісної характеристики особистості. Зазначений підхід розглядається в системі послідовного ставлення педагога до вихованця як до особистості, як до самосвідомого, відповідального суб'єкта власного розвитку і як до суб'єкта виховної взаємодії (С. Гончаренко). Одночасно особистісний підхід — це базова ціннісна орієнтація педагога, яка визначає його позицію у взаємодії з кожною дитиною й колективом [4, с. 43].

Аналіз концептуальних положень (Г. Балл, І. Бех, В. Семиченко, В. Сериков) щодо мети, завдань, цінностей, змісту особистісно орієнтованого навчання спонукав нас до

розуміння того, що навчання, яке враховує індивідуальні задатки, здібності й можливості кожного учасника педагогічного процесу, використовує сучасні педагогічні та інформаційні технології не тільки для оволодіння кожним певною сумою знань, умінь, навичок, але й, що найважливіше, — сприяє розвитку особистості кожного учасника педагогічної взаємодії та його соціалізації [4].

Практика вищої школи й спеціальні дослідження переконливо доводять, що професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя до реалізації особистісно орієнтованого навчання потребує змін: у меті й завданнях (актуалізація особистісних і суб'єктних функцій студента); у змісті (де освітній стандарт узгоджується й органічно поєднується з мотиваційною сферою і особистим досвідом студента); у технологіях (які забезпечать потребу і використання особистісних та суб'єктних функцій студента і викладача) [4, с. 44]. Тому нагальною потребою сьогодення є необхідність якісного оновлення професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя початкових класів в умовах педагогічного університету. Ефективність підготовки буде високою, якщо вона забезпечить сформованість у випускника педагогічного факультету готовності до впровадження в навчальний процес школи першого ступеня сучасних освітніх технологій, які будуть спрямовані на соціалізацію школярів та передбачатимуть створення «ситуації успіху», активізацію пізнавальної діяльності учнів, формування в них позитивної «Я-концепції», організацію співробітництва між учителем й учнями, використання різноманітних ігор та ін.

Вивчення й узагальнення досвіду професійної підготовки майбутніх учителів доводить правомірність виокремлення таких напрямів її удосконалення: вміння сформувати у школярів позитивну «Я-концепцію»; спроможність до створення «ситуації успіху» та доброзичливої атмосфери на уроці; компетентне врахування й здатність до оптимізації факторів соціалізуючого впливу на дитину молодшого шкільного віку.

Особливо важливим для правильного спрямування процесу соціалізації молодших школярів є вміння вчителя формувати в учнів позитивну «Я-концепцію» як систему усвідомлених і неусвідомлених подань особистості про себе, на основі яких вона будує свою поведінку. У шкільні роки «Я-концепція» — основа внутрішнього стимулюючого механізму особистості. Вона сприяє успіху, ефективній діяльності, позитивним проявам особистості.

Знання позитивної «Я-концепції» необхідні кожному вчителю. Педагоги визнають, що успіхи в навчанні, вихованні та розвиткові школярів визначаються позитивною «Я-концепцією» учителя — його емоційною стабільністю, здатністю проявляти тепло й зацікавленість у долі учня, особистісною зрілістю, соціальною відповідальністю. Тому вважається необхідним запровадження цієї концепції у навчально-виховний процес ВНЗ.

Безперечне значення у процесі соціалізації дитини має застосування «ситуацію успіху» З педагогічної точки зору це цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких виникає можливість досягти значних результатів у діяльності як окремо взятої особистості, так і колективу в цілому [1, с. 31]. Головний зміст діяльності вчителя полягає в тому, щоб створити кожній дитині ситуацію успіху. Завдання педагога — дати кожному зі своїх вихованців можливість пережити радість досягнення, усвідомити свої можливості, повірити в себе [1, с. 30]. Учитель повинен актуалізувати джерело внутрішніх сил школяра, яке допомагає подолати труднощі, стимулює бажання вчитися. Педагог має створити такі умови, у яких дитина відчувала б упевненість у собі та внутрішнє задоволення. Варто пам'ятати, що учневі необхідно допомагати домагатися успіху в навчальній діяльності, а для цього важливо створювати ситуації успіху.

Необхідною умовою особистісного самовизначення учнів є співробітництво між педагогом та вихованцями. Воно сприяє відкриттю перед учнями перспективи їхнього особистісного зростання, допомагає домагатися радості успіху, а також реалізувати одне з головних завдань навчально-виховного процесу — соціалізацію особистості дитини. Тому важливо орієнтувати майбутніх учителів впроваджувати ідеї педагогіки співробітництва у процес навчання. Організація співробітництва на уроці, створення відносин довіри й

взаєморозуміння, переживання радості й успіху гуманізують процес навчання, формуючи в його учасників упевненість у собі й повагу. Тільки співробітництво дає змогу вчителю орієнтуватися на успіх учня і створювати спеціальні ситуації, які сприяють переживанню емоційного підйому школярів. Саме цей підхід спроможний реалізувати провідний педагогічний принцип сьогодення — дитиноцентризм.

Щоб зацікавити учнів, підвищити рівень певних знань та сприяти їх соціалізації, ефективним методом є гра. Для дітей ігри мають виняткове значення: гра для них — навчання, гра для них — праця, гра для них — активна форма виховання. І дійсно, у процесі гри школярі вчаться підкорятися її правилам, враховувати інтереси інших учасників. У них виховується колективізм, організованість, ініціативність. Крім того, у процесі гри діти набувають умінь та навичок просоціальної діяльності.

Рольова гра, дидактична гра або ігрова ситуація на уроці — це особливо цінний метод навчання, оскільки стимулює процес мислення, спонукає до творчості, допомагає учням розвивати та застосовувати на практиці мовленнєві вміння, створює «ситуацію успіху», формує мотивацію до навчання. Така методика підвищує інтерес учнів до занять, а головне — робить їхнє навчання цікавим, змістовним і творчим.

У сучасних умовах особливо актуальна потреба вдосконалювати навчально-виховний процес ВНЗ у такий спосіб, який би забезпечував формування вміння студентів застосовувати педагогічні технології. Доведено, що саме у процесі навчання в педагогічному університеті закладаються основи майбутньої педагогічної техніки, технологічної грамотності та педагогічної майстерності фахівця, хоча не завжди приділяється належна увага формуванню комплексу професійно значущих якостей особистості, які забезпечують високий рівень професіоналізму майбутніх учителів у конкретних умовах складного педагогічного процесу [1].

Так, результати проведеного нами діагностичного експерименту, базою якого були студенти педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету, а метою — з'ясування стану підготовки студентів до застосування педагогічних технологій, показали, що 59 % респондентів недостатньо повно уявляють навіть сутність ключових понять — «педагогічна технологія», «дидактична технологія», «інноваційна технологія». Розуміння ж своєрідності особистісно орієнтованих технологій у початковій школі виявив лише кожен другий респондент. Дані діагностувального характеру дають підставу стверджувати, що лише третина студентів-практикантів спостерігала застосування вчителем педагогічно доцільних технологій навчання молодших школярів.

Особливий інтерес становлять судження майбутніх педагогів стосовно шляхів підвищення ефективності навчального процесу у вищій школі в досліджуваному аспекті. Це, на їхню думку, гуманізація відносин у системі «викладач — студент», його спрямування на збагачення професійної компетентності вчителя здійснювати соціалізуючу функцію в досліджуваному аспекті та необхідність розробки і викладання такого спецкурсу, зміст якого відбивав би педагогічні засади застосування інноваційних педагогічних технологій, що безпосередньо спрямовують соціалізацію молодших школярів. Крім цього, з'ясовано, що лише дві третини студентів оцінили наявний рівень підготовленості до застосування особистісно орієнтованих технологій як «більше готовий, ніж неготовий»; решта вважають себе «неготовими».

Вивчення досвіду та аналіз набутого діагностичного матеріалу дає підстави стверджувати про недостатню готовність студентів до впровадження інноваційних технологій у процесі соціалізації дитини; про наявність значних резервів, задіяність яких у вищій школі сприятиме результативному формуванню готовності студентів до педагогічного спрямування процесу соціалізації молодших школярів.

Отже, актуальність окресленої проблеми дослідження є цілком очевидною. Перспективи наших подальших розвідок пов'язані з розробкою та апробацією елективного курсу, який буде мати компенсаторне значення у підготовці вчителя в досліджуваному аспекті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белкин А. С. Ситуация успеха. Как ее создать? / А. С. Белкин. — М.: Просвещение, 1991. — 169 с.
2. Богданова І. М. Педагогічна інноватика: навчальний посібник / І. М. Богданова. — Одеса: «ТЕС», 2000. — 148 с.
3. Лавриченко Н. М. Роль учителя в соціалізації учнівської молоді (європейський контекст) / Н. М. Лавриченко // Педагогіка і психологія. — 2008. — № 1. — С. 101–107.
4. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навч. посіб. / О. М. Пехота, В. Д. Будак та ін.; за ред. І. А. Зязюна, О. М. Пехоти. — К.: Видавництво А.С.К., 2003. — 240 с.

УДК 371.134+373.3(045)

Світлана ТАФІНЦЕВА

МОДЕЛЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ

У статті визначено можливості моделювання педагогічних ситуацій як засобу підготовки майбутніх учителів до соціалізації учнів початкової школи, проаналізовано види педагогічних ситуацій у практиці вищого навчального закладу.

В статье определены возможности моделирования педагогических ситуаций как средства подготовки будущих учителей к социализации учеников начальной школы, проанализированы виды педагогических ситуаций в практике высшего учебного заведения.

The peculiarities of modelling of pedagogical situations as a mean of preparation of the future teachers to socializing of the primary school pupils are determined in the article, the kinds of pedagogical situations in the practice of higher educational institution are analyzed.

Розробка форм та засобів підготовки майбутнього вчителя початкової ланки освіти до соціалізації школярів потребує ретельного вивчення, детального аналізу та практичного узагальнення того, що вже напрацьовано науковцями в минулому.

Розглядаючи проблему підготовки майбутніх учителів у ретроспективі, зазначимо, що об'єктом спеціальних досліджень це явище стало досить давно. Проте підготовка до соціалізації «як універсальних процесів, пов'язаних зі становленням людини та суспільства» [6, с. 17], здійснюється у вищих навчальних закладах на інтуїтивному рівні й потребує детальної розробки методичного інструментарію.

Протягом ХІХ–ХХ століть до різних аспектів зазначеної проблеми зверталися Л. Виготський, Н. Крупська, А. Макаренко, В. Сорока-Росінський, В. Сухомлинський, Л. Толстой, К. Ушинський, С. Шацький та інші педагоги і психологи.

Загальнотеоретичний підхід до змісту та організації професійної підготовки вчителя закладено у працях Ю. Бабанського, Ф. Гоноволіна, М. Кузьміної, В. Сластьоніна, А. Щербакі; проблему загальнопедагогічної підготовки розглядають О. Абдулліна, О. Морозова, Л. Спірін.

Метою статті є аналіз потенціалу моделювання педагогічних ситуацій у навчально-виховному процесі педагогічного закладу як засобу підготовки студентів до соціалізації молодшого школяра.

У процесі професійного становлення майбутнього вчителя важливо забезпечити такі умови, в яких би він зустрічався із різноманітними педагогічними ситуаціями, необхідністю пошуку розв'язку, прийняттям оптимального рішення. Як засвідчує практика, молодий учитель орієнтований на повсякденні справи (навчити рахувати, читати, закріпити правила письма, виконати самостійну роботу, організувати екскурсію, провести свято тощо), а не на перспективу виховання та розвитку особистості молодшого школяра, тобто його соціалізацію. Він інтуїтивно реагує на ситуації, які виникають у шкільному житті. Необхідність прийняти правильне рішення, знайти розв'язання, а тим паче спрогнозувати та спеціально створити їх з педагогічною метою викликає певні труднощі. Стихійність та